

Obsah

Předmluva	5
1. Definice základních pojmů	13
1.1 Princip elektrických měřicích přístrojů	13
1.2 Druhy elektrických měřicích přístrojů	15
1.3 Základní vlastnosti měřicích přístrojů	17
1.3.1 Citlivost a konstanta měřicího přístroje	17
1.3.2 Měřicí rozsah a jmenovité hodnoty přístroje	18
1.3.3 Přesnost a chyby měření a měřicích přístrojů	18
1.3.4 Vlastní spotřeba přístroje	20
1.3.5 Přetížitelnost přístroje	20
1.3.6 Isolace měřicích přístrojů	21
1.3.7 Tlumení a rychlost ustálení výchylky	22
1.3.8 Značení přístrojů	22
2. Základní vztahy pro konstrukci měřicích přístrojů	26
2.1 Požadavky na měřicí přístroje	26
2.2 Vztahy mezi základními vlastnostmi měřicích přístrojů	27
2.2.1 Odpor a spotřeba měřicího ústrojí	27
2.2.2 Proudová a napěťová citlivost měřicího ústrojí	29
2.2.3 Citlivost a přesnost měřicího přístroje	30
2.2.4 Citlivost a doba ustálení výchylky	30
2.2.5 Přetížitelnost a mechanická odolnost	30
2.3 Změna rozsahu měřicího přístroje	31
2.3.1 Změna rozsahu přepínáním vinutí	31
2.3.2 Změna jiných parametrů měřicího ústrojí	32
2.3.3 Změna rozsahu pomocí přídavných zařízení	32
2.4 Pohyb měřicího ústrojí	35
2.4.1 Rovnice pohybu lineárního ústrojí	36
2.4.2 Bezrozměrné rovnice pohybu	41
2.4.3 Vliv tlumení na rychlost ustálení výchylky	43
2.4.4 Vliv tření	46
2.4.5 Frekvenční charakteristika měřicího ústrojí	50
2.5 Chyby měřicích přístrojů	55
2.5.1 Základní chyby	57
2.5.2 Přídavné chyby	61
3. Konstrukce součástí měřicích přístrojů	73
3.1 Elektrické obvody měřicích ústrojí	73
3.1.1 Drátové odpory	73
3.1.2 Cívky měřicího ústrojí	73
3.1.3 Isolační součásti	75
3.2 Magnetické obvody měřicích ústrojí	76
3.2.1 Magneticky měkké materiály	77
3.2.2 Obvody magnetované proměnným proudem	78

3.2.3	Materiály pro permanentní magnety	79
3.2.4	Návrhy permanentních magnetů	84
3.3	Stínění měřicího ústrojí	91
3.3.1	Magnetické stínění	91
3.3.2	Elektrostatické stínění	93
3.4	Uložení otočné části	94
3.4.1	Hrotová ložiska	94
3.4.2	Čepová ložiska	103
3.4.3	Britová ložiska	106
3.4.4	Volné zavěšení na vláknu	105
3.4.5	Zavěšení na napjatých vláknech	106
3.4.6	Jiné druhy uložení	107
3.5	Zařízení k vyvozování direktivního momentu	108
3.5.1	Vyvozování direktivního momentu gravitací	108
3.5.2	Direktivní pružiny	108
3.6	Tlumicí zařízení	113
3.6.1	Vzduchové tlumení	113
3.6.2	Kapalinové tlumení	114
3.6.3	Magnetické tlumení	115
3.7	Ručky a stupnice měřicích přístrojů	117
3.7.1	Tvar stupnice	117
3.7.2	Ručky	118
3.7.3	Dělení stupnice	119
3.8	Optická indikace výchylky	121
3.8.1	Význam optické indikace	121
3.8.2	Zařízení pro objektivní čtení výchylky	122
3.8.3	Zařízení pro subjektivní čtení výchylky	131
3.8.4	Základní součásti optických zařízení	133
3.8.5	Princíp jednoduchých optických přístrojů	140
3.8.6	Výpočet osvětlení	143
3.9	Vnější provedení měřicího přístroje	146
4.	Základní měřicí přístroje	150
4.1	Přístroje s otočným magnetem	150
4.1.1	Princíp	150
4.1.2	Vlastnosti a konstrukce přístrojů s otočným magnetem	150
4.2	Ručkové přístroje s otočnou cívkou	153
4.2.1	Princíp	154
4.2.2	Měřená veličina a průběh stupnice	155
4.2.3	Spotřeba a rozsahy přístrojů s otočnou cívkou	156
4.2.4	Přetížitelnost přístrojů s otočnou cívkou	157
4.2.5	Přesnost přístrojů s otočnou cívkou	157
4.2.6	Konstrukce přístrojů s otočnou cívkou	169
4.2.7	Zvláštní konstrukce přístrojů s otočnou cívkou	172
4.2.8	Souhrn	173
4.3	Přístroje s otočnou cívkou s usměrňovačem	174
4.3.1	Princíp	174
4.3.2	Měřená veličina a průběh stupnice	175
4.3.3	Spotřeba a rozsahy přístrojů s usměrňovačem	177
4.3.4	Přetížitelnost přístrojů s usměrňovačem	181
4.3.5	Přesnost přístrojů s usměrňovačem	181
4.3.6	Souhrn	184
4.4	Přístroje s otočnou cívkou s termoelektrickým měničem	184
4.4.1	Princíp	184
4.4.2	Vlastnosti a konstrukce přístrojů s termoelektrickým měničem	185
4.4.3	Zvláštní konstrukce přístrojů s termoelektrickým měničem	187
4.5	Galvanometry s otočnou cívkou	188
4.5.1	Princíp	188
4.5.2	Vlastnosti a použití galvanometrů s otočnou cívkou	191
4.5.3	Změna proudové a napětové citlivosti galvanometru	197
4.5.4	Konstrukce galvanometrů s otočnou cívkou	203
4.6	Balistický galvanometr	212
4.6.1	Princíp	212

4.6.2	Balistický galvanometr při velmi krátkém impulsu	215
4.6.3	Vliv doby trvání impulsu	221
4.6.4	Použití balistického galvanometru	225
4.6.5	Konstrukce balistického galvanometru	232
4.7	Fluxmetr	233
4.7.1	Princip	233
4.7.2	Ideální fluxmetr	233
4.7.3	Fluxmetr s direktivním momentem a s přidavným tlumením	237
4.7.4	Použití fluxmetru	240
4.7.5	Konstrukce fluxmetru	242
4.8	Vibrační galvanometr s otočnou cívku	244
4.8.1	Princip	244
4.8.2	Použití vibračních galvanometrů	245
4.8.3	Konstrukce vibračních galvanometrů	246
4.9	Strunové přístroje	247
4.9.1	Princip	247
4.9.2	Vlastnosti a konstrukce strunových přístrojů	249
4.10	Elektromagnetické přístroje	250
4.10.1	Princip	250
4.10.2	Měřená veličina a průběh stupnice	252
4.10.3	Spotřeba a rozsahy elektromagnetických přístrojů	253
4.10.4	Přetžitelnost elektromagnetických přístrojů	255
4.10.5	Přesnost elektromagnetických přístrojů	256
4.10.6	Konstrukce elektromagnetických přístrojů	259
4.10.7	Zvláštní konstrukce elektromagnetických přístrojů	261
4.10.8	Souhrn	262
4.11	Elektromagnetické přístroje polarisované	262
4.11.1	Princip	262
4.11.2	Vlastnosti a konstrukce elektromagnetických polarisovaných přístrojů	263
4.12	Resonanční jazýčkové kmitoměry	265
4.12.1	Princip	265
4.12.2	Vlastnosti a konstrukce jazýčkových kmitoměrů	266
4.13	Elektrodynamické přístroje	268
4.13.1	Princip	268
4.13.2	Elektrodynamické wattmetry	269
4.13.3	Průběh stupnice elektrodynamických wattmetrů	271
4.13.4	Přetžitelnost elektrodynamických wattmetrů	272
4.13.5	Spotřeba a rozsahy elektrodynamických wattmetrů	272
4.13.6	Přesnost elektrodynamických wattmetrů	275
4.13.7	Konstrukce elektrodynamických wattmetrů	283
4.13.8	Zvláštní konstrukce elektrodynamických wattmetrů	285
4.13.9	Elektrodynamické ampérmetry	287
4.13.10	Elektrodynamické voltmetry	289
4.13.11	Konstrukce elektrodynamických ampérmetrů a voltmetrů	290
4.13.12	Souhrn	291
4.14	Elektrodynamometry	292
4.14.1	Princip	292
4.14.2	Vlastnosti a konstrukce elektrodynamometrů	294
4.14.3	Elektrodynamometry pro absolutní měření	296
4.15	Elektrodynamické přístroje indukční	298
4.15.1	Princip	298
4.15.2	Použití elektrodynamických indukčních přístrojů	299
4.16	Indukční přístroje	300
4.16.1	Princip	300
4.16.2	Indukční přístroje s bubínkovým rotorem	301
4.16.3	Indukční přístroje s kotoučovým rotorem	306
4.16.4	Indukční ampérmetry a voltmetry	306
4.16.5	Indukční wattmetry	309
4.16.6	Přesnost indukčních přístrojů	310
4.16.7	Konstrukce indukčních přístrojů	311
4.16.8	Souhrn	312

4.17	Tepelné přístroje	312
✓ 4.17.1	Princip	312
4.17.2	Vlastnosti a konstrukce tepelných přístrojů	313
4.17.3	Zvláštní konstrukce tepelných přístrojů	316
✓ 4.18	Elektrostatické voltmetry	316
4.18.1	Princip	317
4.18.2	Měření veličina a průběh stupnice	317
4.18.3	Spotřeba a rozsahy elektrostatických voltmetrů	318
4.18.4	Přetížitelnost elektrostatických voltmetrů	319
4.18.5	Přesnost elektrostatických voltmetrů	320
4.18.6	Konstrukce elektrostatických voltmetrů	321
4.18.7	Konstrukce voltmetrů pro vysoké napětí	324
4.18.8	Souhrn	326
4.19	Elektroskopy a elektrometry	327
4.19.1	Princip	327
4.19.2	Elektroskopy	327
4.19.3	Elektrometry	327
4.19.4	Konstrukce elektroskopů a elektrometrů	331
5.	Speciální měřicí přístroje	335
5.1	Součtové přístroje	335
5.2	Rozdílové přístroje	336
5.3	Součinné přístroje	337
5.4	Poměrové přístroje	337
5.4.1	Princip poměrového přístroje	337
5.4.2	Poměrové přístroje s otočnou cívkou	338
5.4.3	Elektrodynamické poměrové přístroje	340
5.4.4	Elektromagnetické poměrové přístroje	344
5.4.5	Jiné druhy poměrových přístrojů	346
5.5	Derivující přístroje	346
5.6	Integrovní přístroje	346
5.6.1	Princip integrujícího přístroje	347
5.6.2	Ampérhodinové počítadlo	348
5.6.3	Elektroměr pro stejnosměrný proud	349
5.6.4	Elektroměry pro střídavý proud	350
5.7	Registrační přístroje	352
5.7.1	Jednoduché registrační přístroje	352
5.7.2	Registrační přístroje se zesilovači	356
5.7.3	Servomechanické registrační přístroje	357
5.7.4	Přístroje k přímému záznamu rychlých průběhů	363
5.8	Smyčkový oscilograf	366
5.8.1	Princip	366
5.8.2	Záznam rychle proměnných dějů	367
5.8.3	Konstrukce smyčkového oscilografu	373
5.9	Koordinátografy	376
5.10	Měřicí přístroje pro automatické regulace	379
✓ 6.	Pomočné přístroje a zařízení ke změně rozsahu	380
6.1	Bočníky	380
6.1.1	Bočníky pro stejnosměrný proud	380
6.1.2	Bočníky pro střídavý proud	383
6.2	Předřadné odpory	385
6.3	Nelineární odpory	387
6.4	Měřicí transformátory	388
6.4.1	Princip	388
6.4.2	Měřicí transformátory proudu	390
6.4.3	Měřicí transformátory napětí	401
6.5	Usměrňovače	408
6.5.1	Stykové usměrňovače a polovodiče	408
6.5.2	Diodové usměrňovače	409
6.5.3	Mechanické usměrňovače	410
6.6	Termoelektrické články	417
6.7	Regulátory fáze	420

6.8	Zesilovače	421
6.8.1	Význam měřicích zesilovačů	421
6.8.2	Požadavky na měřicí zesilovač	422
6.8.3	Základní obvody elektronkových zesilovačů	424
6.8.4	Frekvenční charakteristika a korekční obvody	426
6.8.5	Zpětná vazba a stabilita zesilovače	428
6.8.6	Rušivá napětí vznikající v zesilovači	431
6.8.7	Základní typy elektronkových měřicích zesilovačů	433
6.8.8	Příklady použití elektronkových měřicích zesilovačů	438
7.	Normály základních elektrických veličin	442
7.1	Normály odporu	442
7.1.1	Normály odporu pro měření stejnosměrným proudem	442
7.1.2	Normály odporu pro měření střídavým proudem	445
7.2	Normály kapacity	453
7.2.1	Absolutní normály kapacity	453
7.2.2	Sekundární normály kapacity	454
7.2.3	Proměnné normály kapacity	458
7.3	Normály indukčnosti	459
7.3.1	Absolutní normály indukčnosti	459
7.3.2	Sekundární normály indukčnosti	460
7.4	Normály vzájemné indukčnosti	462
7.4.1	Absolutní normály vzájemné indukčnosti	462
7.4.2	Sekundární normály vzájemné indukčnosti	463
7.4.3	Proměnné normály indukčnosti a vzájemné indukčnosti	463
7.5	Normální články	464
8.	Cejchování měřicích přístrojů a stanovení parametrů měřicího ústrojů	467
8.1	Cejchování a kontrola měřicích přístrojů	467
8.1.1	Cejchování měřicích přístrojů	467
8.1.2	Kontrola chyb	468
8.1.3	Stanovení oprav	469
8.2	Měření kmitočtových charakteristik	471
8.3	Měření jednotlivých parametrů ústrojí	472
8.3.1	Stanovení direktivní konstanty	472
8.3.2	Stanovení momentu setrvačnosti	474
8.3.3	Stanovení přirozené frekvence a poměrného tlumení	474
8.3.4	Měření odporu a indukčnosti	476
	Přehled měřicích přístrojů	478
	Literatura	486
	Rejstřík	488